3. Агресивно-патологічний (мають певні психічні розлади) [5, с. 283].

Отже, особа злочинця має важливе значення для правильного спрямування діяльності правоохоронних органів під час розслідування даного виду злочину. Особливі ознаки кожного із ґвалтівників проявляються у матеріальних слідах та способах вчинення ними кримінального правопорушення. Подальше дослідження особи злочинця при розслідуванні зґвалтувань сприятиме кращій систематизації вчень про кожний тип особи ґвалтівника та удосконалить методику розслідування даного злочину.

Список використаних джерел

1. Настільна книга слідчого : [наук.-практ. видання для слідчих і дізнавачів] / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін. – 2-ге вид. перероб. і доп. – К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2008. – 728 с.
2. Тищенко В.В. Корыстно-насильственные преступления: криминалистический анализ. – Одесса: Юрид. л-ра, 2002. – 360 с.
3. Криминалистика / Под ред. Н. П. Яблокова. – М. : Юристъ, 1999. – 718 с.
4. Криміналістика: [підручник] / Кол. авт. : В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. ; за ред. проф. В. Ю. Шепітька. – 4-те вид., перероб. і доп. – Х. : Право, 2010. – 464 с.
5. Лісова А.Ю. Особа злочинця як структурний елемент криміналістичної характеристики зґвалтувань / А.Ю. Лісова // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 4. – С. 282–286.

Ключові слова: зґвалтування, особа злочинця, злочини проти статевої свободи і недоторканості.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри криміналістики Паляничко Д. Г.

Гавенко Анастасія Олексіївна,
Матюшенко Катерина Олегівна

студентки 4-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ТА СЛІДЧІ ВЕРСІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ДИТОВБИВТВА

Дітовбивство – це застосування матір'ю активних дій, засобів з метою вбивства своєї дитини відразу після її народження.

Актуальність даної теми пов'язана із тим, що залишається певна невизначеність стосовно цілої групи практичних питань, пов'язаних із

слідчими ситуаціями і побудованих на їх основі слідчих версій при розслідуванні дітовбивства матір'ю новонародженої дитини. Тому необхідно визначити основні слідчі ситуації та висунуті на їх основі слідчі версії щодо зазначеної категорії злочинів.

Щоб якнайшвидше розкрити злочин, необхідно дотримуватись певної програми розслідування вбивства матір'ю новонародженої дитини. Дотримання такої програми розслідування залежить від слідчої ситуації, яка складається на момент злочину і відкриття кримінального провадження. Дотримуючись програми розслідування, слідчий повинен аналізувати наявну інформацію, оцінювати слідчу ситуацію, висувати слідчі версії, планувати розслідування, проводити окремі гласні слідчі розшукові дії а також негласні слідчі розшукові дії, перевіряти слідчі версії, а також проводити тактичні операції. Варто зазначити, що порядок відкриття та розслідування кримінальних проваджень про вбивство матір'ю новонародженої дитини має свою специфіку, що зумовлена обставинами, певними умовами провадження окремих гласних та негласних слідчих розшукових дій і джерелами отримання значущої інформації про цей злочин.

Згідно статті 214 Кримінального процесуального кодексу України початком досудового розслідування є прийняття рішенням слідчим, прокурором невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне провадження або після самостійного виявлення ним з будь – якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинене кримінальне правопорушення, зобов' язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування.

Слід зазначити, що слідча версія як криміналістична категорія має важливе практичне значення стосовно методики розслідування та полягає у тому, що визначення слідчих ситуації (класифікації, аналізу та оцінки) створюють умови для можливості обґрунтування вибору варіантів методики розслідування окремих видів злочинів. Це стосується насамперед початкового етапу розслідування.

Можна підтримати позицію вчених, які виділяють наступні слідчі ситуації при розслідуванні злочину дітовбивства матір'ю новонародженої дитини:

- офіційна заява про зникнення в жінки вагітності або новонародженої дитини;
- слідчо-оперативні дані про зникнення в жінки останніх місяців вагітності або новонародженої дитини;
- офіційна заява матері про смерть новонародженої дитини або ж заява про визнання дітовбивства;
- виявлення мертвої дитини при тому, що причина смерті не встановлена [3, с. 121].

На грунті зазначених вище *слідчих ситуацій* при розслідуванні дітовбивства матір'ю новонародженої дитини виникає можливість сформулювати типові слідчі версії, які мають допомогти слідчому з'ясувати ті обставини, які необхідно встановити.

Перша ситуація: надійшла заява свідка про відомі йому обставини вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини, яке вчинене конкретною особою, підозрювана не затримана, інформація про жертву злочину встановлена. Як правило, така заява може надійти від особи, яка бачила безпосередньо подію злочину або якій стало відомо про подію зі слів його учасників або від свідків-очевидців. Безперечно, що така слідча ситуація найбільш сприятлива для розкриття вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини, її відносять до категорії злочинів, скоєних в умовах очевидності. Звичайно, що розкриття та встановлення винних досягається якістю проведених гласних та негласних слідчих розшукових дій та оперативно-розшукових заходів на початковому етапі розслідування, а також складанням повноцінного плану розслідування. Основою планування роботи у кримінальному провадженні і є загальні й типові версії про подію, що відбулася, і її окремі елементи й обставини.

Типові версії при дітовбивстві висуваються і перевіряються слідчим найчастіше на обмежених, недостатньо вивчених матеріалах справи. Для даної слідчої ситуації *типові версії* будуються залежно від особи, яка вчинила дітовбивство:

- дітовбивство скоєно особою, на яку вказав заявник;
- дітовбивство скоєно іншою особою.

Для того, щоб встановити особу, яка скоїла даний злочин, і тим самим перевірити слідчі версії, слідчий на початковому етапі розслідування ставить перед собою такі тактичні завдання: встановити місцезнаходження трупа дитини за повідомленням свідка-заявника і перевірити його повідомлення; виявити інших свідків; виявити і вилучити сліди злочину та інші предмети, що мають значення для справи і будуть в подальшому слугувати речовими доказами; встановити місцезнаходження підозрюваного; виявити дані, які підтверджують або виключають вину підозрюваного.

Друга ситуація: знайдено труп дитини зі слідами насильницької смерті, інформація про жертву злочину встановлена, відомості про злочинця відсутні. Як правило, в таких ситуаціях даний злочин скоює мати дитини безпосередньо після пологів. Мати боїться бути запідозреною у вбивстві своєї дитини, тому прагне якнайшвидше позбутися трупа. В переважній більшості випадків трупи новонароджених виявляють в сміттєвих баках, на сміттєвих звалищах. При цьому, як правило, дані місця знаходяться неподалік від місця вбивства. Типовими для даної слідчої ситуації є *версії*, які висуваються щодо мотивів вбивства, кола підозрюваних осіб, причин знаходження

потерпілого в даному місці. У ході перевірки версій слідчий вирішує такі тактичні задачі: встановлює обставини події злочину (спосіб вчинення злочину, використанні знаряддя, місце, час); з'ясовує мотиви; виявляє свідків; збирає відомості, що стосуються дитини, труп якої виявлено; встановлює ознаки, що вказують на особу злочинця.

Третя ситуація: виявлено труп дитини зі слідами насильницької смерті, а інформація про нього і про особу злочинця відсутня. Така ситуація викликає значні труднощі у слідчих та оперативних працівників при встановленні всіх обставин скоєного вбивства. *Версії* висуваються стосовно: місця проживання дитини (даний район, інша місцевість); причин знаходження трупа дитини в місці його виявлення; мотивів вбивства; способу вчинення вбивства дитини; особи злочинця.

Таким чином, можна дійти висновку, що на початковому етапі розслідування дітовбивства матір'ю новонародженої дитини, слідчий повинен дотримуватись певного алгоритму розслідування та здійснення відповідних засобів вирішення тактичних завдань. Такий алгоритм в свою чергу залежить від окремого типу слідчої ситуації, відповідно до якого слідчий обирає ті, чи інші засоби вирішення завдань щодо розслідування злочину.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 25.05.2012 – 2012 р., № 37, стор. 11, стаття 1370, код акта 61601/2012.
2. Белкин Р.С. Курс советской криминалистики: В 3 т.: Пособие. – М., 1977-1979. – Т. 3: Криминалистические средства, приемы и рекомендации. – 1979. С. 119-123.
3. Ларин А.М. От следственной версии к истине. – М., 1976. М.: Юрид. лит., 1976. – С. 13-20.
4. Белкин Криминалистика: проблемы, тенденции, перспективы от теории к практике. – М., 1988. М.: Юрид, лит., 1988. – С. 31-35.

Ключові слова: дітовбивство, початковий етап розслідування, планування розслідування, слідча версія, слідча ситуація.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри криміналістики Паляничко Д. Г.